

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET RAGUŽ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 43709/02)

PRESUDA

STRASBOURG

10. studeni 2005.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Raguč protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,
 - g. L. LOUCAIDES,
 - g. F. TULKENS,
 - g. P. LORENZEN,
 - gđa N. VAJIĆ,
 - gđa E. STEINER,
 - g. D. SPIELMANN, *suci*,
 - i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*,
- nakon vijećanja zatvorenog za javnost 20. listopada 2005.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 43709/02) protiv Republike Hrvatske kojeg je hrvatski državljanin g. Vladimir Raguč, ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 20. studenoga 2002. godine.
2. Podnositelja zahtjeva, kojemu je bila odobrena besplatna pravna pomoć, zastupao je g. T. Vukičević, odvjetnik iz Splita. Hrvatsku Vladu ("Vlada") je zastupala njena zastupnica gđa Š. Stažnik.
3. Dana 14. rujna 2004. godine Sud je odlučio Vladu obavijestiti o prigovorima koji se odnose na duljinu postupka i nepostojanje pravnih sredstava u tom pogledu. Dana 29. rujna 2005. godine odlučio je primijeniti članak 29. stavak 3. Konvencije i istovremeno presuditi o osnovanosti i dopuštenosti zahtjeva.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva je rođen 1930. godine i živi u Splitu.
5. Podnositelj zahtjeva nekoliko je godina radio u poduzeću K.. Temeljem odluke suda iz 1985. godine i odluka poduzeća iz 1986. godine donesenih nakon toga, dobio je na korištenje stan u privatnom vlasništvu. Međutim, nije mogao useliti u stan do 1. rujna 1989. godine.
6. Dana 15. prosinca 1989. godine podnositelj zahtjeva podnio je građansku tužbu protiv poduzeća i protiv T.V.-a, kao vlasnika stana, tražeći naknadu štete zbog toga što nije mogao useliti u stan do 1989. godine i zbog toga što ga je morao obnoviti. Nakon toga je T.V. podnio protutužbu tražeći iseljenje podnositelja zahtjeva iz stana i plaćanje najamnine za vrijeme koje je proveo u njemu.
7. Dana 13. prosinca 1995. godine Općinski sud u Splitu odbio je i tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva i protutužbeni zahtjev T.V.-a.
8. Dana 28. kolovoza 1998. godine Županijski sud u Splitu je, postupajući po žalbi, ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno suđenje u dijelu koji se odnosio na plaćanje najamnine od strane podnositelja zahtjeva. Istovremeno, Županijski sud je potvrdio preostali dio prvostupanjske presude u dijelu koji se odnosi na tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva i na protutužbeni zahtjev T.V.a za iseljenje podnositelja zahtjeva,

koji je dio time postao pravomoćan. T.V. je uložio reviziju protiv tog dijela odluke Županijskoga suda. Dana 21. ožujka 2001. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske ovu je reviziju proglasio nedopuštenom jer je vrijednost predmeta spora bila ispod praga propisanog zakonom.

9. U ponovljenom prvostupanjskom postupku podnositelj zahtjeva povukao je svoj tužbeni zahtjev u odnosu na poduzeće, ali je ostao kod tužbe protiv T.V. Tijekom postupka T.V. je također u nekoliko navrata izmijenio svoj protutužbeni zahtjev. Nakon toga je 1. srpnja 2003. godine Općinski sud u Splitu ponovno odbio tužbu podnositelja zahtjeva, prihvativši protutužbeni zahtjev T.V.-a za isplatu najamnine od strane podnositelja zahtjeva.
10. Dana 15. svibnja 2003. godine podnositelj zahtjeva uložio je žalbu protiv te odluke.
11. Dana 19. svibnja 2003. godine podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu radi duljine postupka.
12. Dana 23. listopada 2003. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu. Utvrdio je da je u trenutku kad je podnositelj zahtjeva podnio svoju ustavnu tužbu, postupak pred Županijskim sudom u Splitu trajao samo četiri dana te da stoga, na temelju postojeće sudske prakse Ustavnoga suda, nisu bili ispunjeni uvjeti propisani u članku 63., stavku 1. Ustavnoga zakona.
13. Dana 4. veljače 2005. godine Županijski sud u Splitu odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku presudu u dijelu kojim je naloženo plaćanje najamnine T.V.-u. Istovremeno, drugostupanjski sud je vratio predmet na ponovno suđenje u dijelu koji se odnosi na točan iznos dužne najamnine.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

14. Mjerodavni dio članka 63. Ustavnog Zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, (Narodne novine br. 49/2002 od 3. svibnja 2002. „Zakon o Ustavnom sudu“) glasi kako slijedi:

“(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela podnositelja

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni će sud odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

15. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da duljina postupka nije bila sukladna sa zahtjevom „razumnoga roka“ iz članka 6., stavka 1. Konvencije koji glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

16. Sud primijećuje da je postupak koji je počeo 15. prosinca 1989. godine, kad je podnositelj zahtjeva podnio svoju građansku tužbu, još uvijek u tijeku. On, dakle, traje preko petnaest i pol godina.
17. Razdoblje koje treba uzeti u obzir počelo je 6. studenog 1997. godine, nakon što je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku. Slijedi da razdoblje od oko sedam godina i deset mjeseci spada u nadležnost Suda *ratione temporis*.
18. Međutim, radi utvrđenja razumnosti duljine dotičnog vremena, treba uzeti u obzir stanje predmeta na dan 5. studenoga 1997. godine (vidi, između mnogo drugih izvora prava, presudu u predmetu *Styranowski v. Poland*, od 30. listopada 1998., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, str. 3376, st. 46.).

A. Dopuštenost

1. Status podnositelja zahtjeva kao žrtve

19. Vlada je pozvala Sud da odbije prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na neiscrpljivanje domaćih pravnih sredstava. Tvrdila je da je podnositelj zahtjeva mogao podnijeti drugu ustavnu tužbu, nakon što mu je Ustavni sud odbio prvu tužbu. Imajući na umu da je Ustavni sud u tom pogledu promijenio svoju praksu, tako da bude u skladu sa sudskom praksom Suda, Vlada je tvrdila da bi ustavna tužba na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu bila djelotvorno pravno sredstvo za prigovor o duljini postupka podnositelja zahtjeva.
20. Nadalje, Vlada je tvrdila da bi, u svjetlu promjene sudske prakse Ustavnoga suda, Sud trebao učiniti iznimku od općega pravila o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava i ovaj prigovor proglasiti nedopuštenim, iako je do promjene došlo tek nakon što je zahtjev podnesen Sudu.
21. Podnositelj zahtjeva nije se složio s Vladom i osporio je djelotvornost ustavne tužbe u odnosu na svoj prigovor glede duljine postupka.
22. Sud ponavlja da se na temelju članka 35., stavka 1. Konvencije, on može baviti nekom stvari tek nakon što budu iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha pravila o iscrpljivanju je da se Ugovornim strankama pruži mogućnost spriječiti ili ispraviti povrede navedene protiv njih prije nego što te navodne povrede budu podnesene Sudu (vidi, između mnogih drugih izvora prava, predmet *Selmouni v. France* [GC], BR. 25803/94, stavak 74., ECHR 1999-IV). Obveza iscrpiti domaća pravna sredstva traži da podnositelj zahtjeva na redovni način iskoristi pravna sredstva koja su djelotvorna, dostatna i dostupna u odnosu na njegove pritužbe na temelju Konvencije.
23. Sud nadalje ponavlja kako se pitanje jesu li domaća pravna sredstva iscrpljena obično rješava na način da se uzme u obzir datum kad je zahtjev podnesen Sudu (vidi predmet *Baumann v. France*, br. 33592/96, § 47, ECHR 2001-V (izvaci). To pravilo podliježe izuzecima koje mogu opravdati posebne okolnosti svakoga predmeta (vidi predmet *Nogolica v. Croatia* (dec.), br. 77784/01, ECHR 2002-VIII).
24. Vraćajući se na ovaj predmet, Sud primijećuje da se podnijevši ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu podnositelj zahtjeva na redovan način poslužio pravnim sredstvom koje je bilo utvrđeno djelotvornim glede njegovog prigovora o duljini postupka (vidi predmet *Slaviček v. Croatia* (dec.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII). On je dakle domaćim vlastima ponudio mogućnost da spriječe ili isprave navodne povrede. Međutim, razumljivo je da podnositelj zahtjeva, vidjevši da njegova ustavna tužba nije uspjela, nije podnio drugu ustavnu tužbu. To bi za Sud previše rasteglo dužnosti koje ima podnositelj zahtjeva na temelju članka 35., stavka 1. Konvencije (vidi, *mutatis mutandis*,

presudu u predmetu *Unión Alimentaria Sanders S.A. v. Spain*, od 7. srpnja 1989., Serija A br. 157, str. 14, stavak 35.; *Ullrich v. Austria*, br. 66956/01, stavak 29., 21. listopada 2004.).

25. Što se tiče Vladinoga zahtjeva da se odstupi od općega pravila koje se odnosi na iscrpljivanje pravnih sredstava i da se prigovor podnositelja zahtjeva proglasi nedopuštenim iako je do navodne promjene sudske prakse Ustavnoga suda došlo tek nakon podnošenja njegovog zahtjeva, Sud naglašava da za razliku od predmeta *Nogolica*, Vlada nije dokazala postojanje bilo kakvih posebnih okolnosti koje bi opravdale takvo odstupanje (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Pikić v. Croatia*, br. 16552/02, stavak 32., 18. siječnja 2005.).
U takvim okolnostima prigovor Vlade treba odbaciti.
26. Sud nadalje primijećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Nadalje primijećuje da nije nedopušten niti po jednoj drugoj osnovi. Stoga ga treba proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

27. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupak mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na slijedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih pravnih izvora, predmet *Frydlender v. France* [GC], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).
28. Glede složenosti predmeta, Vlada je ustvrdila da je postupak bio činjenično i pravno složen i da, istovremeno, ne spada u kategoriju predmeta koji bi tražili prvenstvo. Podnositelj zahtjeva nije se složio. Sud prihvaća da je predmet bio donekle složen.
29. Glede ponašanja stranaka, Vlada je tvrdila da su i podnositelj zahtjeva i T.V. doprinijeli produljenju postupka jer nisu točno odredili svoje zahtjeve. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da je njegov doprinos produljenju postupka bio zanemariv u usporedbi s neaktivnošću vlasti. I dok je istina kako se čini da su i podnositelj zahtjeva i T.V. nekoliko puta mijenjali svoje zahtjeve, Sud ne smatra da su te izmjene značajno pridonijele duljini postupka u ovome predmetu.
30. Glede ponašanja domaćih sudova, Vlada je smatrala da su postupali ekspeditivno u ovoj stvari, što je podnositelj zahtjeva osporio. Sud primijećuje da su tijekom vremena koje spada u njegovu nadležnost *ratione temporis*, tj. nešto manje od osam godina, domaći sudovi donijeli tri odluke u predmetu podnositelja zahtjeva. Međutim, budući je ponovljeni prvostupanjski postupak trajao je gotovo pet godina (od kolovoza 1998. do srpnja 2003.) Sud ne smatra da su domaće vlasti postupale bez nerazumne odgode. Isto tako ne može prihvatiti činjenicu da je Vrhovnome sudu trebalo dvije i pol godine da reviziju T.V.-a proglasi nedopuštenom, kao valjano opravdanje za produljeni značaj ponovljenog prvostupanjskog postupka.
31. Sud je često utvrđivao povrede članka 6., stavka 1. Konvencije u predmetima u kojima su se postavljala slična pitanja kao i u ovome predmetu (vidi naprijed citirani predmet *Frydlender*). Ispitavši sav materijal koji mu je dostavljen, Sud smatra da Vlada nije navela niti jednu činjenicu ili argument koji bi ga mogao uvjeriti da dođe do drugačijega zaključka u ovome predmetu. S obzirom na svoju sudsku praksu o ovom pitanju kao i na ukupnu duljinu postupka, Sud smatra da je u ovom predmetu duljina postupka bila prekomjerna i da nije zadovoljila uvjet „razumnog roka“.
Stoga je došlo do povrede članka 6., stavka 1.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

32. Podnositelj zahtjeva je nadalje prigovorio da ustavna tužba na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu nije bila djelotvorni pravni lijek u odnosu na njegov prigovor. Pozvao se na članak 13. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

33. Vlada je osporila taj argument. Tvrdili su da u vrijeme kad je podnositelj zahtjeva podnio svoju ustavnu tužbu, sudska praksa Ustavnoga suda nije dozvoljavala ispitivanje ukupne duljine postupka u situacijama kad su oni vrlo kratko bili u tijeku pred sudom višeg stupnja. Međutim, Ustavni sud je promijenio svoju praksu, kao bi je uskladio sa sudskom praksom Suda.

A. Dopuštenost

34. Sud smatra da je ovaj prigovor povezan s prigovorom koji je već ispitan u ovoj presudi te stoga isto tako treba biti proglašen nedopuštenim.

B. Osnovanost

35. Sud ponavlja kako članak 13. jamči djelotvorno pravno sredstvo pred nacionalnom vlašću za navodnu povredu iz zahtjeva na temelju članka 6., stavka 1. da u predmetu postupka u razumnom roku (vidi predmet *Kudła v. Poland* [GC], br. 30210/96, st. 156., ECHR 2000-XI). Ustavna tužba na temelju članka 63. Ustavnoga zakona priznata je kao djelotvorno pravno sredstvo za duljinu postupka koji je još uvijek u tijeku u Hrvatskoj (vidi predmet *Slaviček v. Croatia* (dec.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII). Međutim, Sud je već utvrdio povredu članka 13. zbog činjenice da određena praksa Ustavnoga suda nije bila sukladna sudskoj praksi Suda (vidi predmet *Debelić v. Croatia*, br. 2448/03, st. 47., 26. svibnja 2005).
36. U području pravnih sredstava koja se odnose na duljinu postupka, Sud se mora uvjeriti da odluka Ustavnoga suda može pokriti sve faze postupka kojemu se prigovara, i tako, na isti način kao i odluka koju donosi Sud, uzeti u obzir ukupnu duljinu (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Bako v. Slovakia* (dec.), br. 60227/00, 15. ožujka 2005.). U ovome je predmetu Ustavni sud, kad je odlučivao o prigovoru podnositelja zahtjeva, uzeo u razmatranje samo duljinu postupka pred sudom jednog stupnja, tj. stupnja pred kojim je predmet bio u tijeku u trenutku podnošenja ustavne tužbe, no propustio je ispitati prethodno razdoblje, tj. vrijeme tijekom kojega je predmet podnositelja zahtjeva bio u tijeku pred prvim stupnjem. Ovakav pristup Ustavnoga suda različit je od pristupa Suda i ne može pokriti sve faze postupka. Stoga nije u skladu sa zaštitom prava u ovom pogledu koju pruža Sud (usporedi, *a contrario*, naprijed citirani predmet *Bako v. Slovakia*).
37. I dok je istina kako činjenica da pravno sredstvo ne vodi do ishoda povoljnoga za podnositelja zahtjeva ne čini to pravno sredstvo nedjelotvornim (vidi naprijed citirani predmet *Kudła*, st. 157), Sud zaključuje kako je praksa Ustavnoga suda u okolnostima ovoga predmeta inače djelotvorni pravni lijek učinila nedjelotvornim. Taj zaključak, međutim, ne dovodi u pitanje djelotvornost tog pravnoga sredstva kao takvoga ili obvezu podnošenja ustavne tužbe na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu kako bi bila

iscrpljena domaća pravna sredstva u odnosu na prigovore radi duljine postupka koji je još u tijeku.

Stoga je došlo do povrede članka 13. Konvencije u ovome predmetu.

III. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

38. Podnositelj zahtjeva je prigovorio i radi povrede svojih prava na temelju članaka 3., 14. i 17. Konvencije, koji jamče, redom, slobodu od nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili mučenja, slobodu od diskriminacije u vršenju prava iz Konvencije i zabranu vršenja prava.
39. Sud smatra da se u ovome predmetu ne postavlja niti jedno pitanje na temelju bilo kojega od navedenih članaka Konvencije. Ove prigovore treba stoga odbiti kao očito neosnovane, na temelju članka 35., stavaka 3. i 4. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

40. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

41. Podnositelj zahtjeva potražuje 5,000 eura (EUR) na ime naknade materijalne štete i 5,000 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete.
42. Vlada je osporila te zahtjeve.
43. Sud ne nalazi nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete, te stoga odbija taj zahtjev. S druge strane, podnositelju zahtjeva dosuđuje 2.400 EUR na ime naknade nematerijalne štete, uvećanu za sve poreze koje bude potrebno zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

44. Podnositelj zahtjeva, kojemu je bila odobrena besplatna pravna pomoć, nije s toga naslova podnio nikakve zahtjeve. Stoga mu Sud ništa ne dosuđuje.

C. Zatezna kamata

45. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* prigovor koji se odnosi na prekomjernu duljinu postupka i postojanje djelotvornoga pravnog sredstva dopuštenim, a ostatak zahtjeva nedopuštenim;

2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;

3. presuđuje

(a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti slijedeći iznos koji treba pretvoriti u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja:

- (i) 2.400 EUR (dvije tisuće četiri stotine eura) na ime nematerijalne štete;
- (ii) sve poreze koje bude trebalo zaračunati:

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

4. odbija ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 10. studenog 2005. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
tajnik Odjela

Christos ROZAKIS
Predsjednik